

Hea klient!

Kui palju võis olla 2004. aasta aprillis neid inimesi, kes hoides käes JKK Sõnumeid, pidasid seda naljaks? Sellele küsimusele ei oska keegi täpselt vastata, aga kolme aasta jooksul ilmunud 12 numbrit tõestavad, et nali see kindlasti ei olnud.

Nalja tegemise asemel oli meie eesmärgiks tutvustada teile lähemalt Jõudluskontrolli Keskuses toimuvat, juhtida tähelepanu uuendustele ja olulistele asjadele, selgitada jõudluskontrolliga seotud teemasid ja vahelduseks ka muhedat nalja teieni tuua. Aasta alguses toimunud küsitlus näitas, et üldiselt on meil see õnnestunud, kuid kohati on teie ootused suuremad. Kindlasti üritame teie soovidega arvestada ja tulevikus teid huvitavatel teemadel JKK Sõnumites või infolehtedes kirjutada.

Hoides käes jälle aprilli numbrit, mis maagilist 13ndat numbrit kannab, siis loodetavasti ei võta seda keegi halva naljana. Tõsiselt teemasid tuleb kindlasti tõsiselt võtta ja tagasivaadet 2006. aastasse võib uskuda. Kuid traditsiooniliselt on aprilli numbrisse ka väike nali peidetud, mis vaheldust pakkuma peaks.

Soovin kõigile rõõmsat naljakuud!

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised**2006. aasta parimad veisekasvatajad**

Maaelu Edendamise Sihtasutus (MES) valib parimat piima- ja lihaveisekasvatajat koostöös Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu, Veterinaar- ja Toiduameti, Jõudluskontrolli Keskuse, Eesti Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi, Eestimaa Põllumajandustootjate Keskliidu, Eestimaa Talupidajate Keskliidu ja Põllumajandusministeeriumiga. Kui varem

valiti parimaid piimakarjakasvatajaid kahes grupis, siis sellest aastast valitakse parim piimakarjakasvataja ja parim lihaveisekarjakasvataja.

2006. aasta parimaks piimakarjakasvatajaks tunnistati **Ahto Vili (Torma Põllumajandusosaühing)** Jõgevamaalt ja parimaks lihaveisekarjakasvatajaks **Leino Vessart (OÜ Karitsu Rantšo)** Raplamaalt.

2006. aasta jõudluskontrollist

1. jaanuaril 2007 oli jõudluskontrollis 99 596 lehma, mis moodustab 91,5% Eesti lehmadest. Jõudluskontrollialuseid piimakarju oli 1475. Keskmise lehmade arv karjas oli 67,5 lehma.

2006. aasta oli tulemuslik. Aastalehma kohta saadi 6862 kg piima. Maakondadest oli parim Põlvamaa 7715 kg-ga. Kahes karjas saavutati aastalehma toodanguks üle 11 000 kg piima: Lea Puuri Õunapuu talu lehmad lüpsid 11 907 kg ning OÜ Põlva Agro lehmad 11 145 kg piima. Suurima laktatsiooni piimatoodangu lüpsis EHF lehmadest Haavi – 16 794 kg, EPK lehmadest Loodi – 13 593 kg (mõlemad OÜ Põlva Agro), EK lehmadest OÜ Sarapiku Piim lehm Põnna – 9395 kg. Avo Kruusla lehm Õuni püstitas eesti punast tõugu lehmade eluajatoodangu rekordi – 96 539 kg.

2006. aastal pöörati JKKs suurt tähelepanu elektroonilise teenuse arendamisele. Loomapidajate seas said kiiresti populaarseks kontroll-lüpsi tulemuste edastamine Vissukese kaudu ja subkliinilise ketoosi võimalikku esinemist näitav analüüs.

Sigade jõudluskontrollis oli 1. jaanuari 2007. a seisuga 43 karja ja 17 380 siga. Viljakamad emised olid Ermo Sepa talus, kus elusalt sündis 11,9 põrsast pesakonnas. Kõige rohkem põrsaid pesakonnas võõrutati OÜ Pihlaka Farmis – 11,5. Sama farm oli ka emiste kasutamise efektiivsusest parim – karja keskmine toodanguindeks oli kõrgeim (25,5). Parimad emised viljakuse suhtelise aretusväärtuse järgi olid AS Ruixi Mõisas – 105,7, jõudluse suhtelise aretusväärtuse järgi OÜ Estpig Tännassilma farmis – 117,2.

Sigade jõudluskontrollis oli põhiohk suunatud andmete kvaliteedile. Loodi sigade põlvnemisandmete elektroonilise edastamise võimalus loomade müümisel ühest karjast teise. Rakendatud on andmete õigsuse kontroll kolmel tasandil – andmete sisestamisel Possusse, andmete kandmisel andmebaasi ja andmebaasis andmete vahel tekkivate seoste alusel. JKK ja ETSAÜ ühistööna valmis seemendusjaama kultide info dünaamiline avaldamine JKK andmebaasist aretusühistu koduleheküljel. Sellised uuendused on vähendanud ebaloogiliste andmete arvu miinimumini.

Uuendused

Esimesena Eestis võttis lüpsirobotid kasutusele AS Pakar Harjumaal 2006. aastal. Jõudluskontrolli toodanguarvutamise vajab robotlüpsil erikäsitlust. Kontrollpäeva (24 tunni) piimatoodangu, piima rasva-, valgu- ja karbamiidisisalduse ning somaatiliste rakkude arvu arvutamisel lähtume ICARi (Rahvusvahelise Jõudluskontrolli Komitee) soovitudest. Kontrollpäeva piimakoguse täpselt hindamiseks vajame vähemalt

14 viimase lüpsi algusaega ja lüpsikogust. Piimakomponentide sisalduse määramiseks on vaja võtta üks piimaproov. Kontrollpäeva piimavalgu- ja karbamiidisisaldus ja somaatiliste rakkude arv võetakse võrdseks selle ühe proovi analüüsitulemustega. Rasvaprotsendi hindamiseks kasutame hollandlaste (Peeters, Galesloot) poolt väljatöötatud regressioonvõrrandit. Võrrandi rakendamiseks on vaja teada

piimaproovi rasva- ja valgusisaldust, ajavahemikku kontroll-lüpsi ja sellele eelneva lüpsi vahel ning ajavahemikku kahe kontroll-lüpsile vahetult eelneva lüpsi vahel, piimakogust proovivõtul ja sellele eelneval lüpsil, päevi laktatsiooni algusest, laktatsioonikorda, proovivõtu kellaaega ja kuud.

Vastavalt kokkuleppele ei ole JKK-l õigust regressioonivõrrandit avaldada.

Sigade jõudluskontrollialane terminoloogia II osa

EESTI	INGLISE	SAKSA	VEENE
jalad	legs	Beine	ноги
jõudlus	production	Produktionsleistung	продуктивность
Jõudluskontrolli (JKK)	Keskus Animal Recording Centre (ARC)	Zentrum für Leistungs-kontrolle	Центр Учета Продуктивности Животных
jõudluspäevad	performance days	Leistungstage	дни продуктивности
järglaste arv	no of progeny	Anzahl Nachkommen	количество потомков
kadude põhjused	causes of losses	Verlustgrund	причины потери
Kanada	Canada	Kanada	Канада
kaod, hukkumised	losses of piglets	Verluste	потери
karja täiendus	replacements selected for the herd	Viehzüchtergänzung	пополнение стада
karjast väljaminek	culling, removal, waste	Merzen, Abgangs	выбраковка
karjatest	on-farm test, field-test	Farm-test	контроль на ферме
karjatuleku kuupäev	herd entry date	Einstalldatum	дата вхождения в стадо
karjatuleku vanus	age at herd entry	Einstallalter	возраст вхождения в стадо
kasupõrsad	crossfostering, foster-piglet	Ammenwurf	приемные поросята (приемыш)
kasutamine väljaminekuni	using until culling	Benutzung bis Ausgang	использование до выбраковки
keskkonna mõju	environmental management	Umwelt Effekt	влияние среды
keskmine	average	Durchschnitt	среднее
keskmine emiste arv	average total female inventory, no of sows	Durchschnittszahl von Sauen	среднее количество свиноматок
kokku	total	Gesamt	всего
kuldi kasutamine	boar utilization	Natursprung NS	использование хряка
kult	boar	Eber	хряк
kunstlik seemendus (KS)	artificial insemination (AI)	Künstliche Besamung (KB)	искусственное осеменение (ИО)
kuupäev	date	Datum	дата
kõrgus	height	Höhe	высота
kõrvamärk	ear tag	Ohrmarke	ушная бирка
laut	barn (US), pigsty, pig house	Stall	свинарник
Leedu	Lithuania	Litauen	Литва
liha kvaliteet	meat quality	Fleischqualität	качество мяса
lihakombinaat, tapamaja	slaughterhouse	Fleischfabrik, Schlachthof	мясокомбинат, бойня
lihasiga	heavy baconer, meat-type pig	Fleischschwein	мясная свинья
lihassilma läbimõõt	muscle depth, thickness	Muskel Durchmesser	диаметр “мышечного глазка”
lihassilma pindala	loin eye area	Muskelfläche	площадь “мышечного глазка”
loom	animal	Tier	животное
loomade pidamine, söötmine	animal nutrition, feeding	Tierernährung, Tierfütterung	содержание, кормление животных
Läti	Latvia	Lettland	Латвия
maa	country	Land	страна
maakond	county	Landkreis	уезд
maatõug	Landrace (L)	Baconschwein	местная порода свиней
majanduslik hindamine	economic evaluation	Ökonomisch Evaluation	экономическое оценивание
mass	weight	Wurfgewicht	масса, вес
massi-iive, ööpäevane juurdekasv	daily gain, weight gain, gain in weight	Gewichtszuwachs	суточный прирост массы
märkused	notes	Bemerkung	замечания
määrus	regulation	Verordnung	постановление
müüja	seller	Händler	продавец
müümiseks	on sale	Verkaufen	на продажу

Tähelepanekuid sigade jõudlusnäitajate trendides

Kätte on jõudnud aeg teha väike paus igapäevatöödesse ja süveneda oma töö tulemustesse. Jõudlusnäitajate trendidest ülevaate saamiseks võrdleme seekord 2006. aasta tulemusi 1999. aastaga. Ette rutates võib öelda, et enamus tulemusi on positiivse trendiga, aga meil on ka näitajaid, millele on vaja hakata tähelepanu pöörama. Väga tõsiselt tuleks vaatluse alla võtta emiste tiinestumisega seotud probleemid. JKK andmebaasi andmetel suureneb vähehaaval ümberindlevate emiste osatähtsus,

aga veel suurem mure tekitaja on tendents, et seemendatud emistest jõuab poegimiseni iga aastaga järjest vähem loomi. Üha rohkem viiakse emiseid karjast välja põhjusega, et emis **ei ole tiinestunud, ei indle või on viljatu. Ajavahemikus 01.01.2000 – 20.08.2006 viidi prakeeritud emistest karjast välja 27,2% tiinestumisega seotud põhjustel.** Farmide lõikes jääb vastav näitaja vahemikku 9,8 – 60,3%. Eelpool nimetatud oli ka põhjuseks, miks 2006. a oli vaja muuta poegimiste protsendi arvutamise

valemit. Eelmise aastaga on halvast olukorrast mitmed farmid siiski suutnud välja tulla ja isegi suurendada emiste viljakust. Kuidas see neil õnnestus? Vesteldes nendega selgus, et mõni on muutnud emiste söötmisskeemi, mõni on vahetanud välja seemendaja, aga kõlama jäi ikka põhimõte, et **sigu on vaja jälgida ja seda peab tegema inimene**. Kui meie sigalates on läbi investeeringute söötmise ja sõnniku eemaldamine muudetud ülimalt lihtsaks, siis seda rohkem aega peaks jääma sigadega tegelemiseks. Teoreetiliselt teavad kõik, kuidas ja millal on vaja siga seemendada, aga inimesele on mugav korraldada tööd nii nagu temale sobib. Kõige kurioossem näide seemendaja tööst oli spermatuubi sisu tühendamise sõnnikurenni. Seemendaja õnnetuseks aga juhtus seda nägema firma juht. Ka sellised asjad on võimalikud, nii et lisaks sigadele tuleb jälgida ka inimese töid ja tegemisi. Kehtib vana tuntud reegel – usalda, aga kontrolli. Kui tiinestumisega on farmides probleeme, siis poegimis- ja võõrutustulemused on kõik positiivse trendiga (tabel 2 ja 3). Emiste kasutamise efektiivsusest saab ülevaate tabelist 4, mis näitab, et emistelt saadud pesakondade arv enne väljaminekut on hakanud suurenema. Aga kas me peame normaalseks tulemust, et saame igalt emiselt enne väljaminekut 3,3 pesakonda ja kasutame emist ainult 1,7 aastat? Sellele näitajale tuleks samuti hakata tähelepanu pöörama ja selgitada põhjused, miks meie emised nii lühikest aega karjas püsivad. Kas võivad siin olla põhjusteks sigade pidamistingimused, loomade tervis või ei ole söötmise vastavuses sigade aretustasemega? Optimaalne oleks saada emiselt 5 pesakonda. Elu on näidanud, et probleemile pühendumine toob kaasa positiivseid muutusi meie töös ja olukord ei tohiks olla lootusetu.

Aretustööd ja jõudluskontrolli viiakse läbi aretusprogrammi “Marmorliha” alusel. Sisuliselt on see ristandaretusprogramm, mida kinnitavad ka andmed – jõudluskontrollis olevatest sigadest oli eelmise aasta lõpuks 52,2% puhtatõulised (eesti maatõug – L, eesti suur valge – Y, hämpšir – H, pjetraän – P) ja 42% kahe põlvkonna ristandid (LY, YL, HP, PH). Eriti paistab silma ristandemiste järjest suurenev osatähtsus kui võrrelda seakarja tõulist koosseisu 2000. aastaga, mil “Marmorliha” programmi järgi oli aretustööd korraldatud alles mõni aasta. Jõudluskontrolli Keskuse andmebaasi andmetel hakkasid esimesed ristandemised põrsaid tootma 1999. aastal. Ülevaate sigade tõulisuse muutumisest annab tabel 5.

Tabel 6. Parimad farmid erinevate näitajate järgi

Näitaja	Farmide nimed					
	Ermo Sepa talu		OÜ Pihlaka Farm		OÜ Kehtna Seakasvatus	
Elusalt sündinud põrsaid pesakonnas	Ermo Sepa talu		OÜ Pihlaka Farm		OÜ Kehtna Seakasvatus	
Võõrutatud põrsaid pesakonnas	OÜ Pihlaka Farm		OÜ Kehtna Seakasvatus		OÜ Estpig	
Elusalt sündinud põrsaid aastaemise kohta	OÜ Pihlaka Farm		Ermo Sepa talu		OÜ Ääre Seakasvatus	
Võõrutatud põrsaid aastaemise kohta	OÜ Pihlaka Farm		OÜ Vinimex Inju farm		OÜ Estpig	
Esmaspoegimise vanus	OÜ Estpig Tännassilma		OÜ Saare Peekon		OÜ Päidla	
Imetamisperiood (p)	OÜ Ääre Seakasvatus		AS Tamme Kuivatid		Valjala SK OÜ	
Vabaperiood (p)	Kehtna Seakasvatuase OÜ		OÜ Estpig Tännassilma		OÜ Estpig	
Põhikarja loomade keskmine J_SAV	OÜ Estpig Tännassilma		OÜ Pihlaka Farm		AS Kaubi Ettevõtte	
Põhikarja loomade keskmine V_SAV	AS Ruixi Mõis		AS Sõmeru-S		AS Todas	
Toodanguindeks	OÜ Pihlaka Farm		OÜ Vinimex Inju farm		OÜ Kehtna Seakasvatus	
Ümberindluste %	OÜ Vändra		OÜ SF Pandivere		OÜ Kehtna Seakasvatus	
Poegimise %	OÜ Vändra		OÜ SF Pandivere		OÜ Kehtna Seakasvatus	

Tabel 1. Emiste seemendamise / paaritamise tulemused

Aasta	Farmide arv	Keskmine emiste arv	Esmas-seemenduste %	Ümberindluste %	Poegimise %	Väljaminek pärast seemendust %	Vanus esimesel seemendusel päevades
1999	50	249	21,9	17,7	72,7	9,1	258
2006	42	617	19,6	20,3	65,6	7,5	233

Tabel 2. Emiste poegimistulemused

Aasta	Sündinud põrsaid pesakonnas			Sündinud põrsaid aastaemise kohta		Vanus esimesel poegimisel päevades
	kokku	elusalt		kokku	elusalt	
		nooremis	vanaemis			
1999	10,7	9,4	10,3	20,3	19,0	379
2006	11,5	9,8	10,9	24,1	21,9	358

Tabel 3. Emiste imetamisperioodi näitajad

Aasta	Aastaemise kohta võõrutatud		Võõrutatud põrsaid pesakonnas	Imikpõrsate hukkimise %	Imetamisperioodi pikkus päevades	Vaba perioodi pikkus
	pesakondi	põrsaid				
1999	1,9	16,6	8,8	12,7	38,5	12,0
2006	2,1	19,1	9,3	12,5	30,5	6,6

Tabel 4. Emiste kasutamise efektiivsus

Aasta	Kasutamine väljaminekuni			
	Pesakondade arv	Kasutamise aeg aastat	Võõrutusest väljaminekuni päevi	Seemendusest väljaminekuni päevi
1999	2,9	1,6	33,1	88,4
2006	3,3	1,7	10,3	74,2

Tabel 5. Jõudluskontrollis olevate sigade tõulise koosseisu muutumine

Aasta	Sigade arv	Puhtatõulised (L, Y, P, H)		Ristandid (YL, LY, PH, HP)		Muu tõug	
		arv	%	arv	%	arv	%
2000	12 594	11 366	90,2	875	6,9	353	2,9
2006	15 026	7841	52,2	6316	42	869	5,8

JKK uus teenus

Vastu tulles mitmete meie meesklientide soovidele alustab JKK selle aasta aprillist meeste jõudmisandmete kogumist. Projekti eesmärgiks on koostada andmebaas neist eesti meestest, kes jõuavad. Andmebaasi R-ossa kantakse nende meeste andmed, kes ei jõua või lihtsalt ei taha.

Eelmise aasta teises pooles läbi viidud pilootprojekti kontrollmõõtmiste tulemused näitasid, et meeste jõudmine sõltub põhiliselt tõust, vanusest, motivatsioonivormist ja tahtejõust. Et pisut illustreerida pilootprojekti tulemusi, toon siinkohal ära väljavõtte 01.01.2006 katseprotokollist:

1. Ants Tartumaalt jõudis tööle alles kell 9.15.
2. Ülo Pärnust jõuaks ära süüa 7 sardelli, oleks vaid õlut.
3. Mart Harjumaalt enam ei jõua.
4. Otto Valgast jõudis põgeneda.
5. Villu Jõgevamaalt jõuaks küll, aga ta ei viitsi.

Meie uue teenusega tutvuda ja oma jõudmisandmeid sisestada saate aadressil www.jkkeskus.ee/joudevmees/. Kõik jõudmisandmete kogujad peavad omama vastavat tunnistust, mille väljastavad JKK spetsialistid siis, kui jõuavad.

Meeldivat koostööd soovides,
Jõu-An Ikka
Projektijuht

JKK Sõnumite küsitlus

Jaauarikuu JKK Sõnumite vahelt leitud küsitluse täitis ja tagastas JKKle 245 inimest. Saime küsitlusest palju asjalikke ja huvitavaid ettepanekuid ning teemasid, mida üritame edaspidi JKK Sõnumite ja infolehtede väljaandmisel kajastada. **Aitäh kõigile küsitluse täitjatele!**

Õnn naeratas JKK saunalina loosimisel **Krista Karask** ile Ida-Virumaalt. **Palju õnne!**

JKK 2006. aasta arvudes

- JKK andmebaasis oli 31.12.2006 seisuga 141 906 sea, 2 461 168 veise ja 593 kitsse andmed.
- 2006. aastal sisestati JKKs 1 233 565 piimaveiste sündmust. Loomapidajad sisestasid elektrooniliselt 161 851 piimaveiste sündmust.
- Possu kaudu sisestati sigade andmebaasi 180 231 põlvnemise ja toodangu kirjet.
- Lihaveiste andmebaasi sisestati 10 227 sündmust.
- 31.12.2006 seisuga oli programmi Vissuke kasutajaid 431, Possu kasutajaid 45 ja Liisu kasutajaid 23.
- Sigade jõudluskontrolli alustas kolm ja lõpetas neli farmi. Piimaveiste jõudluskontrolli alustati 14 ja lõpetati 576 korral. Lihaveiste jõudluskontrolli alustati 40 ja lõpetati 102 korral.
- Klientidele korraldati üks seminar ja 16 infopäeva.
- Anti välja 371 veiste ja 43 sigade jõudlusandmete koguja tunnistust.
- Viidi läbi 33 seafarmi külastust, 565 piimakarja külastust ning teostati 165 järelkontroll-lüpsi (millest 114 olid esmakordsed ning 51 teistkordsed).
- JKK laboris analüüsiti 1,64 miljonit piimaproovi, mis on 136 666 proovi kuus. Liitritesse ümberarvutatuna teeb see 5500 liitrit piima kuus.
- JKK piimaproovide kogumise auto läbib iga kuu 315 piimaproovi kogumise punkti. Piimaringide pikkus kokku on 10 720 kilomeetrit. 2006. aastal läbiti piimaproovide kogumisel ca 129 000 kilomeetrit, mis oleks ligikaudu 3,2 tiiru ümber maakera.
- Piimaproovide laborisse jõudmisest kuni vastuste postitamiseni kulub keskmiselt kaks päeva.
- Müüdi 105 398 veiste, 29 434 lammaste, 10 751 sigade ja 783 kitsede kõrvamarki ning 16 599 veiste, 1040 lammaste ja 21 kitsede asenduskõrvamarki.

Tööjuubelid

10. tööjuubel

01.06.2007 Malle Unt – zootehnik Pärnumaal

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus

Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700

Faks 738 7702

Piimaveiste ja kitsede jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga-, Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru, Pärnu-, Saaremaa klienditeenindaja	738 7754
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7735
Raamatupidamine	738 7700

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel.	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Tuleviku 3, Laagri, Harju mk	tel 679 6419	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Ly Kogermann	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 516 7815	E 9.00-14.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00; K 9.00-12.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääma küla, Paide vald	tel 385 0286	gsm 510 3312	E 9.30-12.00; K 9.30-15.00
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Lai 19, Valga	tel 764 1754	gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Aini Maalmeister	Vabaduse plats 4, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00